

2. Bandura O. M. Oriyentovny`j kalendarno-tematy`chny`j plan z ukrayins`koyi literatury` dlya 4 klasu zagal`noosvitn`oyi seredn`oyi shkoly` na 1986/87 navchal`ny`j rik (dlya shkil z rosijs`koyu movoyu navchannya) / O. M. Bandura, N. J. Voloshy`na // Ukrayins`ka mova i literatura v shkoli. – 1986. – # 8. – S. 40–50.
3. Bandura O. M. Oriyentovny`j kalendarno-tematy`chny`j plan z ukrayins`koyi literatury` dlya 5 klasu na 1987/88 navchal`ny`j rik (dlya shkil z ukrayins`koyu movoyu navchannya) / O. M. Bandura, N. J. Voloshy`na // Ukrayins`ka mova i literatura v shkoli. – 1987. – # 7. – S. 32–43.
4. Bugajko T. F. Obrazotvorche my`stecztvo na urokax literatury` / T. F. Bugajko, F. F. Bugajko // Literatura v shkoli. – 1952. – # 1. – S. 41–48.
5. Voloshy`na N. J. Oriyentovny`j kalendarno-tematy`chny`j plan z ukrayins`koyi literatury` dlya 4 klasu na 1986/87 navchal`ny`j rik (dlya shkil z ukrayins`koyu movoyu navchannya) / Voloshy`na N. J., Bandura O. M. // Ukrayins`ka mova i literatura v shkoli. – 1986. – # 8. – S. 20–31.
6. Voloshy`na N. J. Robota za karty`namy` pejzazhnogo zhanru v IV klasi / N. J. Voloshy`na // Ukrayins`ka mova i literatura v shkoli. – 1981. – # 10. – S. 39–45.
7. Voloshy`na N. J. Robota za karty`noyu v IV klasi / N. J. Voloshy`na // Ukrayins`ka mova i literatura v shkoli. – 1980. – # 10. – S. 50–56.
8. Glossarij metodicheskikh terminov i ponyatij (russkij yazyk i literatura): Opyt postroeniya terminosistemy / Pod obshej red. E. R. Yadrovskoj, A. I. Duneva – SPb. : Svoe izdatelstvo, 2015. – 306 s.
9. Yacenko T. O. Tendenciyi rozvytku metody`ky` navchannya ukrayins`koyi literatury` v zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladax (druga polovy`na XX – pochatok XXI stolittya) / Tamila Oleksiyivna Yacenko : dy`s. ... dokt. ped. nauk: 13.00.02. – Ky`yiv, 2017. – 464 s.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2020 р.

УДК: [37:78]:929Брилін(477)

DOI 10.31652/2415-7872-2020-62-187-192

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ЕДУАРДА БРИЛІНА У ВИМІРІ ПОТРЕБ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Т. Д. Грінченко

orcid.org/0000-0001-8084-6732

Творчість Едуарда Бриліна – яскрава сторінка вітчизняної музичної педагогіки на межі XX-XXI століть. Він увійшов в її історію як автор чисельних творів різних жанрів, що нині належать до репертуару учнів мистецьких шкіл, студентів музично-педагогічних спеціальностей, художніх колективів, видатних митців мистецтва України. У статті здійснюється систематизація розрізненої інформації про науковий, педагогічний і композиторський шлях Едуарда Бриліна, спроба здійснення його періодизації, музично-педагогічна характеристика творів композитора.

Ключові слова: Едуард Брилін, композиторська творчість, наукова діяльність, музика для дітей, вокальний репертуар, вчитель музики, духовність.

MUSICAL AND PEDAGOGICAL OF EDUARD BRYLIN IN MEASURING THE NEEDS OF MODERN ART EDUCATION

T. Hrinchenko

The article systematizes scattered information about Eduard Brylin's scientific, pedagogical, and compositional path, attempts to implement his periodization, and characterizes works that are included in the Treasury of Ukrainian classical music. Eduard Brylin's work is a bright page of Russian music pedagogy at the turn of the XX-XXI centuries. He entered its history as the author of numerous works of different genres, which now belong to the repertoire of students of art schools, students of musical and pedagogical specialties, and outstanding masters of art in Ukraine. A significant musical and pedagogical work of the composer is the publication of a number of educational repertory manuals: "How I love you", "Viktor Shprotko sings", "through the song I feel life" and others. Instrumental works for children, included in the collections "Young virtuoso", "Steps to mastery", "Solar necklace" is a real modern school of piano playing. The "Violinist's album" contains works for pupils and students of string specialties. All of them are distinguished the unique style of the composer, which is based on the professional achievements of the national composer school and Ukrainian folklore. In the Preface to benefits is determined by the purpose and tasks of the performers, contains the personal opinions of the author. All these collections abound with warmth and love for children. The composer contributes to the development of artistic and imaginative thinking of young musicians and, in general, to the spiritual growth of the younger generation. The scientific heritage of E. Belina has about 60 works, concerning the problems of preparation of future teachers of artistic disciplines. They address the basic theoretical aspects of the creative development of students. Special attention is paid to the use of their own creative experience

in writing musical compositions, improved methods of musical training, practical implementation of innovative forms of the organization of process of professional preparation of future music teachers.

Keywords: *Eduard Brylin, composer creativity, scientific activity, music for children, vocal repertoire, music teacher, spirituality.*

Музична палітра Вінниччини на межі ХХ – ХХІ століть увінчана творчістю яскравого самобутнього композитора – Едуарда Борисовича Бриліна. Сьогодні ми можемо згадувати цю людину як відданого служителя красі музичного і поетичного мистецтва. Е. Брилін – вихованець української національної класичної школи, його викладачами у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського були А. Штогаренко (композиція), М. Сильванський (фортепіано). Під орудою цих видатних митців народжувався стиль композитора, в основу якого поклалися професійні здобутки національної композиторської школи та український фольклор. Використання народнопісенних інтонацій у поєднанні з сучасними елементами музичного мовлення є характерними рисами оригінальної концепції авторського стилю Е. Бриліна.

Значний внесок здійснено у розвиток національної мистецької педагогіки – Е. Брилін є автором чисельних наукових праць, дотичних до проблем музичної освіти та виховання. На майбутнє був захист докторської дисертації, проте найбільш яскраво ім'я Едуарда Бриліна засяяло на композиторській ниві. Його спадщина містить біля двохсот творів, які нині входять до репертуару учнів дитячих мистецьких шкіл, сучасних виконавців і художніх колективів, видатних митців музичного мистецтва України.

Метою статті є систематизація розрізної інформації про науковий, педагогічний і композиторський шлях Е. Бриліна, спроба здійснення його періодизації, характеристика творів, що безперечно увійшли до скарбниці української класичної музики.

Біографія композитора коротко представлена у видавництві «Логос Україна» на сторінці «Науковці України еліта держави» [4], де зазначається, що свій шлях у педагогічній науці Е. Брилін розпочав зі вступу до аспірантури Київського національного університету культури і мистецтв, яку успішно закінчив у 2003 році та захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». За запрошенням КНУКіМ продовжив трудову діяльність на посаді старшого викладача кафедри теорії музики та музичного виховання, після отримав вчене звання доцента, у 2005 році був переведений на посаду професора кафедри інструментальної музики цього навчального закладу. Останні роки свого життя (з 2007 по 2018 рік) Едуард Брилін працював на кафедрі мистецької підготовки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. У науковому доробку праці, в яких розкриваються як суто теоретичні проблеми (естетична свідомість, творче мислення, художня культура, естетичне виховання вчителя музики тощо), так і практичні питання навчання музиканта-композитора та імпровізатора (навички композиторської творчості, народна музична творчість як фактор композиторської діяльності, музична імпровізація, духовні цінності у композиторській творчості, методика аранжування та оркестрування тощо).

Композиторська спадщина Едуарда Бриліна тісно пов'язана з педагогічною діяльністю. Його творчий доробок викладений у низці навчальних репертуарних посібників для різних вікових груп: «Оленка маленька», «Збірник пісень для школярів», «Як я люблю тебе», «Співає Віктор Шпортко», «Через пісню життя відчуваю», «Юному віртуозу», «Акомпанемент та імпровізація», «Інструментування та аранжування» (видання 1 та 2). Серед інших творів композитора – музична опера-казка «Пригоди Барвінка та Ромашки» (на вірші Б. Чалого), концерт для фортепіано з оркестром «Дума про Чорнобиль», композиції для різних оркестрових складів, п'єси для камерних ансамблів і сольних інструментів.

Едуард Брилін народився в сім'ї з багатими музичними традиціями. Батько й мати – відомі в Україні музиканти, науковці, педагоги, які виховали не одну плеяду талановитих співаків та виконавців на музичних інструментах. Вони прищепили своєму сину любов до музичного мистецтва, усебічно сприяли розвитку його композиторських здібностей, займалися пошуком музичних інструментів, необхідних для написання як інструментальних мініатюр, так і творів великої форми. Оволодіння грою на духових і струнних інструментах, окрім професійної фортепіанної освіти, дало можливість створювати оркестрову музику, музику для інструментів соло, ансамблів різних складів із максимальним використанням художньо-зображальних можливостей кожного інструменту.

З дитинства Е. Брилін захоплювався творами Ф. Шопена, П. Чайковського, С. Рахманінова. Під час навчання в музичному училищі юнацький максималізм та схильність до віртуозної фортепіанної гри відчувається вже в назвах його перших композиторських спроб: «Дев'ятий вал», «Прометей», «Концертні варіації». Варто зазначити, що написання музики відбувалося в стрімкий спосіб, без начерків та чернеток. За свідченням батьків, великі оркестрові твори з'являлися одразу у вигляді партитури.

Консерваторські роки (1983-1988) ознаменувалися як удосконаленням фортепіанної підготовки, так і поглибленням композиторських знань і навичок. Сьогодні ми можемо стверджувати, що у свого викладача

по класу фортепіано, відомого українського композитора М.Сильванського, Е.Брилін навчався не лише вправності володіння інструментом, він перейняв від нього коло художніх образів та усвідомив важливість виховання підрастаючого покоління засобами музичного мистецтва (у композиторському доробку М.Сильванського дитячі балети «Іван — добрий молодець», «Незвичайний день», «Хлопчиш-Кибальчиш», симфонічні казки «Івасик-Телесик» на вірші Павла Тичини, «Кіт Хвостун» та інші твори для дітей та юнацтва).

Глибокий слід у творчості Е.Бриліна залишило навчання композиції в класі А.Штогаренка, спадщина якого охоплює майже всі основні музичні жанри, окрім опери, однак, найбільш значущий унесок ним здійснений у розвиток вокальної музики – пісні, романсу, хорових та вокально-ансамблевих творів. Головними рисами його художнього письма є яскравий мелодизм, монументальність, стрункість форм, широкий спектр образів: героїко-епічних, ліричних, жанрово-побутових, в яких широко використовувалися різноманітні джерела українського фольклору.

Усі ці риси притаманні творчості Е. Бриліна. Нині ми також можемо стверджувати, що найбільший унесок композитором здійснено у розвиток української камерно-вокальної музики. Цьому сприяла його особиста дружба та творча співпраця з багатьма відомими сучасними українськими поетами – Ю. Тітовим, Б. Чалим, В. Герасименком, З. Ружен, О. Кравченком, Ю. Афанасьєвим, Л. Забаштою, Д. Луценком та іншими. Твори цих авторів приваблюють емоційною відвертістю, гострим відчуттям всієї гами людських почуттів та переживань.

Поетична творчість визначала коло художніх образів музики Е. Бриліна. Сьогодні їх можна систематизувати за принципом висвітлення духовних почуттів людини: любов до рідного краю; філософська лірика; лірика кохання; родинні почуття.

Ранній період творчості композитора, до якого можна віднести роки навчання в консерваторії, характеризується пануванням ліричного сприйняття природи, яке з часом переростає у глибокі патріотичні почуття: «Літні акварелі», «Пастораль», «Липневий вечір», «Сонячні мальви», «Тополина вулиця», «Мавка лісова», цикли «Чисті роси» (на вірші В.Козак) та «До останнього подиху» (на вірші, створені поетами років другої світової війни). Серед інструментальних творів цього періоду особливою популярністю у піаністів користується «Токата» та знаковий для композитора твір – Концерт для фортепіано з оркестром «Дума про Чорнобиль». На його написання автора надихнула поїздка до Чорнобиля у складі студентської концертної бригади. Враження від цієї поїздки назавжди залишились відображеними у творі, як пам'ять про події, які українці не мають права забути. У «Токаті» і «Концерті-думі» яскраво проглядається самобутній композиторський почерк Е.Бриліна, характерною рисою якого стає прагнення до максималізму в застосуванні засобів музичної виразності з метою розкриття художнього образу твору. Особиста вправність у грі на фортепіано, блискуча техніка композитора обумовили віртуозний характер цих творів. Гранично швидкі темпи, велика кількість альтерацій, відхилень, модуляцій, переважання в динамічній шкалі нюансів *ff*, *ffff*, *sf*, тяжіння до динамічної полярності (від *ppp* до *ffff*), поліритмія та зміна розміру – ось характерні риси, за якими музика раннього періоду творчості Е.Бриліна впізнавана з першої ноти. З часом стиль композиторського письма змінювався, але у творах залишалися риси, притаманні лише йому.

Сильним душевним хвилюванням, пристрасною і, власне, деякою афективністю сповнена «Токата» для скрипки. У цьому творі головний герой (автор) нібито опиняється в екстремальних умовах гостро небезпечної ситуації, з якої не знаходить виходу. Постійне відчуття бурхливого серцебиття в крайніх частинах досягається непритаманною для скрипки токатністю, в авторському письмі відчувається близькість прийомам фортепіанної гри. Однак, середня частина сповнена ліризмом, щемом, болем і відчаєм, досягнення якого у виконавстві можливе тільки на скрипці. У цьому творі Е.Брилін розкривається як композитор-лірик, у його музиці з'являються низхідні звороти, що символізують безвихідь, манера написання лінії акомпанементу набуває вигляду дрібних тривалостей, що нібито зображають стукіт серця, біль якого втамувати неможливо.

Наступним твором, написаним для скрипки, що з'явився у часовому вимірі майже разом із «Токатою», є «Ноктюрн». Ці два твори об'єднує не лише схожість образного змісту й характерна манера композиторського письма, вони були написані з присвятою відомому тоді на Вінниччині 12-річному віртуозу скрипалю Максиму Грінченку (нині концертмейстеру Національного, заслуженого симфонічного оркестру України), який був їхнім першим виконавцем на концертних майданчиках Вінниці та на чисельних конкурсах, де юним скрипалем здобувалися звання лауреата. Образний зміст Ноктюрну в драматизмі поступається Токаті, однак, біль і щем, що відображені в красі мелодичної лінії, низхідних секвенціях, трьох кульмінаційних вершинах, дві з яких не доходять до піку, знову вражають. Таке музичне мовлення продовжує традиції української інструментальної музики (В.Косенко, Я.Степовий, М.Скорик та інші), збагачує її неповторністю художнього змісту та свіжістю музичної думки.

Наступний період творчості Е.Бриліна можна назвати композиторсько-педагогічним. Викладання фахових музичних дисциплін у Вінницькому державному педагогічному університеті імені

М.Коцюбинського спрямувало його авторську діяльність у напрямку виховання майбутніх учителів музики. Відбувалася активна наукова робота, результатом якої є майже 60 наукових праць та виданий уже після смерті композитора (2019 р.) навчально-методичний посібник «Теорія і практика музично-творчого розвитку студентів мистецьких спеціальностей» [6]. У цій монументальній праці розглядаються основні теоретичні положення про творчий розвиток майбутнього вчителя спеціальності «Музичне мистецтво». Особлива увага приділяється використанню власного творчого досвіду з написання музичних творів, автор, як професійний композитор, щедро ділиться таємницями творчого процесу (нотні примірники містяться в Додатках). За свідченням студентів Е.Бриліна, нова музика, як жива ілюстрація композиторської творчості, створювалась просто під час занять.

У розділі «Шляхи розвитку музично-творчої діяльності студентів мистецьких спеціальностей» науковець Е.Брилін визначає основні напрямки, методи та прийоми музично-творчого розвитку студентів, якими на його думку є: музично-синтаксичні побудови, робота над поетичним текстом, створення мелодії, допоміжні музичні побудови, інструментальне програвання, гармонізація, ускладнення акордових схем, застосування ладових систем, переклад музичних творів та творча обробка пісень [6, с.38-60]. У висновках науковець стверджує, що «ефективність музично-творчого розвитку визначається: якістю педагогічного керування, яке спрямоване на забезпечення єдності змістовної і процесуальних сторін музичної діяльності; освоєнням різних видів технології музичної творчості; використанням індивідуальних та групових форм навчання» [6, с.60].

У наукових публікаціях Е.Бриліна велику увагу приділено вдосконаленню методів музичного навчання, практичному впровадженню інноваційних форм організації процесу фахової підготовки майбутнього вчителя музики. Вагомим внеском композитора в розвиток музичної педагогіки є видання низки навчальних репертуарних збірників. У передмовях до них визначено мету та завдання, що стоять перед виконавцями, містяться особисті думки автора.

Коротко проаналізуємо збірники композитора, які користуються великим попитом як у фаховій підготовці студентів музичних спеціальностей, так і в навчанні юних музикантів, учнів загальноосвітніх шкіл. «Збірник пісень для школярів» [3] містить у собі дев'ятнадцять творів, кожен з яких відрізняється сюжетною різноманітністю поетичних текстів: від тонкої лірики до яскравого запального дитячого гумору. У передмові йдеться про те, що «музичні твори, які увійшли до збірника, передбачають вирішення методичних і творчих завдань, завдяки яким школярі оволодівають елементарними навичками сольного та ансамблевого співу, акторського перевтілення» [3, с.3]. Також зазначається, що в більшості пісень переважає мелодійна основа, однак у деяких домінують інтонації, наближені до розмовної мови: в пісні «Невдалий виступ» присутній елемент вокальної речитативності, а у «Нечипура в зоопарку» автор використовує скоромовки. В піснях, що побудовані в діалогічній формі, дітям пропонується перевтілюватися в образи цікавих героїв, створюються умови для пошуку художньо-образної інтерпретації та інсценування: «Правила для школярчаток», «Косички», «Косарі», «Нечепура в зоопарку» та в інших. Твори цієї збірки характеризуються яскравою художньою образністю, у поєднанні поезії з великою кількістю засобів музичної виразності створюється атмосфера довірливого спілкування авторів з виконавцями. Цікавими є два варіанти пісні «Спогади дитинства». Створені на один поетичний текст, вони є двома різнохарактерними музичними портретами «вразливо-сумного» і «безжурно-веселого» хлоп'ят, що по-різному реагують на ситуації свого дитинства. Художньо-змістова цінність збірки створює умови для естетичного виховання учнів, формування їхньої культури поведінки в школі та за її межами, у громадських місцях і вдома. Збірник рекомендований МОН України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Особливістю збірки «Грай, бандуро, грай» є те, що всі шість її творів написані на вірші відомої української поетеси, активного громадського діяча, авторки багатьох пісень, що входять до репертуару Заслуженого Ансамблю пісні і танцю Збройних Сил України та Національної капели бандуристів України, Зої Ружин. Це вірші зі збірки поетеси «Україна є, Україна буде!» (2004 р.). З метою професійної обробки й аранжування пісень для бандури та ансамблю бандуристів до співпраці були залучені відомі знавці цього інструменту – В.Таловирі, С.Овчарова, Л.Ларікова та В.Петриненко. Саме тому це видання першочергово адресоване професійним виконавцям. На думку народного артиста України, професора В.Газінського, такий посібник відповідає «сучасним запитам в актуалізації ціннісних пріоритетів української національної культури та потребі у високохудожніх взірцях української сучасної музики в царині вокальних та інструментальних жанрів» [2, с.3].

Однією із самих затребуваних у фаховій підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін є збірка «Через пісню життя відчуваю». Цю назву Е.Брилін обрав для низки своїх авторських концертів, які за часи його життя щорічно відбувалися у Вінницькому державному педагогічному університеті ім. М.Коцюбинського та інших навчальних закладах Вінниччини. Запропонований музичний матеріал розрахований на різні рівні виконавської майстерності вокалістів. Романси і пісні є доступними для

сприймання та художньої інтерпретації, їхнє вивчення та виконання сприяють розвитку вокально-виконавської культури, удосконалюють професійну майстерність співаків.

Важливим є те, що автор пропонує свою творчість для здійснення студентської концертної практики, яка, на нашу думку, є необхідною умовою становлення як музиканта-виконавця так і музиканта-вчителя. У передмові зазначається, що виконавська концертна практика «забезпечує процес адаптації творчого досвіду студентів в умовах майбутньої професійної діяльності, закріплення набутих умінь і навичок, становлення власної виконавської майстерності» [7, с.3].

Збірник розпочинається зі справжнього музичного шедевру, твору, написаного на вірші доктора філософських наук, відомого українського педагога та науковця Юрія Львовича Афанасьєва «Час не минає». Глибокі філософські думки, щемлива незворотність часу відображаються в музичному супроводі у вигляді притаманних лише композитору Е.Бриліну неповторних ритмічних та мелодичних фігурацій, чіткості формоутворення та до дрібниць продуманого гармонічного плану. Нині цей твір входить до репертуару відомих українських співаків, зокрема Заслуженої артистки України Марії Червоній. Лірика кохання представлена у збірці такими творами як «Моя любов» на вірші О.Волошиної, «День святого Валентина» на вірші Н.Гринь, «Люби мене» (Л.Забашта), «Як я люблю тебе» (Д.Луценко), «Серце кохає» (З.Ружин), «Кохаю», «Моя кохана», «Від любові» (М.Стасюк). Багато творів присвячені любові до рідного краю: «Мій рідний край» (В.Герасименко), «Символи України» (М.Ковалко), «З нами родина» (З.Ружин), «Карпатський мотив» (Ю.Тітов). Представлена у збірнику тематика любові до матері: «Мамина пісня» (О.Кравченко), «Сива ластівка» (Б.Олійник), «Мамині очі» (Ю.Тітов); радість, любов до життя, прояви святості і чистоти людських взаємовідносин – «Горянка», «Посміхнись» (В.Герасименко), «Стежина юні» (М.Парфьонов), «Лілія і я», «Мавка лісова», «Сонячні мальви», «Чарівник» (З.Ружин), «У себе повір», «Настроєва», «Через пісню життя відчуваю» (Ю.Тітов). Варто зазначити, що твори, які увійшли до збірки, знайшли широке визнання й неодноразово здобували перемоги на Всеукраїнських і Міжнародних конкурсах та фестивалях (Росія, Білорусь, Болгарія, Канада, Італія, Польща).

У педагогічно-методичних вказівках щодо роботи композитора з поетичним текстом Е.Брилін зазначає, що «при ознайомленні зі змістом тексту визначається і загальний характер, і відтінки настрою, і образна драматургія вірша, а також місцезнаходження головної кульмінації» [6, с.43]. У подальших своїх розмірковуваннях композитор, зокрема, зазначає, що не кожен віршований текст однаковою мірою придатний до втілення в музичній формі, для цього обов'язково потрібні чітка організація метроритмічних (поетичних) одиниць або угруповань та досконалість авторського оригіналу. Слід зазначити, що в усіх обрахунках Е.Бриліним поезіях, на які він створював пісні та романси, саме слово бринить як музика.

Репертуарні збірники «Як я люблю тебе» та «Співає Віктор Шпортько» є результатом творчої та педагогічної співпраці Е.Бриліна з народним артистом України, професором, завідувачем кафедри естрадного співу КНУКіМ В.Шпортьком. Пісня на вірші Д.Луценка «Як я люблю тебе» в його виконанні здобула перемогу на конкурсі «Шлягер року 2004», фінал якого проходив у палаці «Україна», композитор і виконавець отримали диплом за здобуте перше місце.

Останній період творчості Е.Бриліна був присвячений написанню музики для дітей. Задовольняючи потреби музичних шкіл у педагогічному репертуарі, композитор створив справжню сучасну школу навчання гри на фортепіано; працюючи над музичним забезпеченням закладів дошкільної та молодшої освіти, підготував до друку збірник пісень для дітей молодшого шкільного та дошкільного віку «Оленка маленька» (2010 р.). У 2013-2014 роках виходять з друку репертуарні посібники «Юному віртуозу» (дві частини), в 2015 р. – «Сонячне намисто», «Альбом скрипаля», в 2017 р. – «Сходинки до майстерності». Усі ці збірники рясніють теплом, любов'ю до дітей, автор неначе перевтілюється, стає частиною дитячого світу, намагається сприяти розвитку художньо-образного мислення юних музикантів та зрештою, духовному зростанню підростаючого покоління.

Музичний матеріал репертуарних збірок «Юному віртуозу» та «Сходинки до майстерності» передбачає вирішення методичних і творчих завдань, завдяки яким юним музикантам надається можливість оволодіння навичками сольної та ансамблевої гри на фортепіано. Збірник складається з двох частин, до кожної з яких входять п'єси, ансамблі, етюди-п'єси. На творах Е.Бриліна можуть навчатися учні молодших і старших класів дитячих мистецьких шкіл, студенти музичних та музично-педагогічних коледжів. У передмові композитор зазначає, що позитивний результат навчання пов'язаний з обов'язковим виразним, яскравим і переконливим ілюструванням музичного твору педагогом, яке викликати в учнів емоційний відгук, заохочувати до висловлювань власної думки та прояву самостійної творчої ініціативи.

На думку автора, одним із надважливих видів музично-виконавської діяльності є ансамблева гра, яка сприяє розвитку вміння слухати себе й партнера, активізує процес формування навичок колективної співтворчості, єдності творчого співпереживання. Саме тому Е.Брилін пропонує для вивчення і виконання ансамблеві твори. В їхню основу покладені мелодії українських народних пісень. Ці ансамблі, безперечно, сприятимуть вихованню в дітей та юнацтва любові до вітчизняної музичної культури, дбайливого

ставлення до народної творчості. Низка творів мають за мету розвиток техніки юних піаністів, набуття необхідних прийомів гри в роботі над різноманітними вправами, гаммами, арпеджіо й етюдами. Цікаво, що кожен етюд має таку ж назву, як і вид техніки, розвитку якої він призначений. Пропонований музичний матеріал може використовуватися як у навчально-методичній, так і в концертно-виконавській діяльності.

Велика шана й повага до української народної пісні наскрізно проходить через всю творчість Е.Бриліна. Дбайливе ставлення до свого коріння, вивчення найкращих зразків українського фольклору композитор пропонує у своїх обробках українських народних пісень, що увійшли до збірки «Сонячне намисто» [5]. Притаманна українському фольклору яскрава художня образність, сюжетна різноманітність текстів пісень, віддзеркалюються автором за допомогою використання максимальної кількості засобів музичної виразності, що сприяє відображенню всієї палітри настроїв: ліричних, веселих, жартівливих тощо. Варіації на тему української пісні «Ой, дівчино, шумить гай» та блискуча «Подільська сюїта» у збірнику «Альбом скрипаля» [1] пропонується для вивчення учням, які навчаються гри на скрипці.

Висновки. Підсумовуючи, ми можемо стверджувати, що щедра на таланти українська земля наділила Едуарда Бриліна здатністю торкатися своєю творчістю найтонших струн душі слухачів, виконавців і дослідників його багатой композиторської, наукової та педагогічної спадщини. У межах однієї статті осягнення творчого доробку композитора, науковця та педагога Е.Бриліна є обмеженим, саме тому вивчення його творчості має стати темою широкого кола досліджень українських науковців та музикознавців. Зауважимо лише, що схвальні рецензії до виданих творів композитора написані такими видатними діячами українського мистецтва та науки як В.Газінський, А.Завальнюк, В.Кирейко, А.Козир, О.Куцевол, Н.Миропольська, Г.Падалка, Г.Тарасенко, В.Шпортько. Безперечно, творчість Е.Бриліна є яскравою сторінкою музичної педагогіки Вінниччини та України і заслуговує на увагу музикантів усіх поколінь і рівнів, від наймолодших початківців до визнаних майстрів вокального та інструментального мистецтва.

Література

1. Брилін Е.Б. Альбом скрипаля: скрипкові твори в супроводі фортепіано: навчальний посібник / Едуард Брилін. – Вінниця: Нова Книга, 2015. – 64 с.: [ноти].
2. Брилін Е. Грай, бандуро, грай: вокальні твори в супроводі бандури : навчальний репертуарний посібник / Е. Б. Брилін. – Вінниця : Нова книга, 2015. – 52 с. [ноти].
3. Брилін Е.Б. Збірник пісень для школярів / Е. Б. Брилін. – Вінниця: Нова Кн., 2005. – 83 с. [ноти].
4. Брилін Е.Б. Науковці України, еліта держави. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued3&id=1113>
5. Брилін Е. Б. Сонячне намисто. Українські народні пісні в обробці для фортепіано : репертуарний навчальний посібник для викладачів і студентів мистецьких спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / Едуард Брилін. – Вінниця : Нова Книга, 2015. – 92 с.: [ноти].
6. Брилін Е.Б. Теорія і практика музично-творчого розвитку студентів мистецьких спеціальностей: навчально-методичний посібник / Е.Брилін.- Вінниця : Нова Книга, 2019. – 168 с.
7. Брилін Е. Через життя пісню відчуваю: вокальні твори для голосу із супроводом фортепіано / Е.Брилін. Навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. – Вінниця: Нова Книга. – 2012. – 272 с.: [ноти].

References

1. Brylin E.B. Al'bom skrypalia: skrypkovi tvory v suprovodi fortepiano: navchal'nyj posibnyk / Eduard Brylin. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2015. – 64 s.: noty.
2. Brylin E. Hraj, banduro, hraj: vokal'ni tvory v suprovodi bandury : navchal'nyj repertuarnyj posibnyk / E. B. Brylin. – Vinnytsia : Nova knyha, 2015. – 52 ts.
3. Brylin E.B. Zbirnyk pisen' dlia shkoliariv [Noty] : piseni dlia uchniv mol. ta sered. shk. viku : navch. posib. dlia vchyteliv muzyky, stud. vysch. ta sered. ped. i mystets. navch. zakl. / E. B. Brylin ; red. Ye. D. Kolesnyk. – Vinnytsia : Nova Kn., 2005. – 83 s.
4. Brylin E.B. Naukovtsi Ukrainy, elita derzhavy. Elektronnyj resurs. Rezhym dostupu: <http://logos-ukraine.com.ua/projetst/indekh.php?projetst=nued3&id=1113>
5. Brylin E. B. Soniachne namysto. Ukrain'ski narodni piseni v obrobtsti dlia fortepiano : repertuarnyj navchal'nyj posibnyk dlia vykladachiv i studentiv mystets'kykh spetsial'nostej vyschykh navchal'nykh zakladiv osvity / Eduard Brylin. – Vinnytsia : Nova Knyha, 2015. – 92 s. : noty
6. Brylin E.B. Teoriia i praktyka muzychno-tvorchoho rozvytku studentiv mystets'kykh spetsial'nostej: navchal'no-metodychnyj posibnyk / E.Brylin.- Vinnytsia : Nova Kn., 2019. – 168 s.
7. Brylin E. Cherez zhyttia pisniu vidchuvaiu : vokal'ni tvory dlia holosu iz suprovodom fortepiano : navch. posib. dlia studentiv vyschykh navch. zakladiv. – Vinnytsia: Nova Knyha. – 2012. – 272 s.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2020 р.